

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

XX ғасырдағы КСРО-дағы мәдениет философиясы

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/171654/>

XX ғасырдағы Кеңес Одағындағы мәдениет философиясы саяси идеологиямен тығыз байланысты болды. Мәдениет марксизм-ленинизм негізінде дамып, әлеуметтік құрылым мен қоғамды қалыптастырудың құралы ретінде пайдаланылды. Бұл кезеңдегі философиялық ой мәдениеттің рөлін түсіндіруде маңызды өзгерістерге ұшырап, оны социалистік қоғам құрудың идеологиялық тетігі ретінде қарастырды.

МӘДЕНИЕТТІҢ ИДЕОЛОГИЯЛЫҚ ФУНКЦИЯСЫ

Марксизмге негізделген мәдениет философиясы адамның әлеуметтік ортасы мен материалдық жағдайын анықтаушы фактор ретінде қаралды. В.И. Ленин мәдениеттің таптық сипатына баса назар аударып, мәдениетті еңбекші таптың мүддесіне қызмет ететін құрал ретінде көрді. Кеңес мәдениетінің басты ұстанымдары:

Әлеуметтік теңдік пен әділеттілік – өнер мен әдебиет халыққа түсінікті, оның мұраттарын бейнелейтін болуы тиіс.

Идеологиялық күрес – мәдениет буржуазиялық көзқарастарға қарсы насихат құралына айналды.

Жаңа социалистік тұлға қалыптастыру – мәдениет арқылы халықтың санасын қалыптастырып, коммунистік құндылықтарды насихаттау міндеті қойылды.

СОЦИАЛИСТІК РЕАЛИЗМ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ

1930-жылдары Кеңес Одағында социалистік реализм мәдениеттің

басты бағытына айналды. Бұл әдіс арқылы өнер мен әдебиет шындықты коммунистік идеалдарға сай бейнелеп, социалистік қоғамның жетістіктерін дәріптеуді көздеді. Социалистік реализмнің негізгі мақсаты – жаңа қоғам үшін күресіп жатқан жұмысшы мен шаруаны қаһарман етіп көрсету. Мәдениет адамдардың өмір сүру стиліне әсер етіп, саяси тәртіпті нығайтуға бағытталды.

XX ҒАСЫРДЫҢ ОРТАСЫНДАҒЫ МӘДЕНИ ФИЛОСОФИЯНЫҢ ДАМУЫ

Сталиннің қайтыс болуынан кейін мәдениетте белгілі бір либерализация процесі басталды. 1950-60 жылдардағы «жылымық» кезеңінде философиялық дискурста жаңашылдықтар орын алды. Осы уақытта бұрынғы идеологиялық қысым бәсеңдеп, шығармашылық еркіндікке ұмтылыс байқалды. Кеңес философиясында мәдениет пен адамзаттық құндылықтарға назар аударған экзистенциализм, гуманизм сияқты бағыттардың әсері байқалды.

ҚОРЫТЫНДЫ

КСРО-дағы мәдениет философиясы саяси идеологияға қызмет етіп, қоғамды коммунистік идеалдар бойынша қалыптастыруға бағытталды. Әр кезеңнің саяси жағдайына сай мәдениетке деген көзқарас өзгеріп отырды: социалистік реализм үстемдік құрған дәуірде мәдениет насихат құралына айналса, «жылымық» кезеңінде белгілі бір шығармашылық еркіндікке жол берілді. Кеңестік мәдениет философиясы, сайып келгенде, адам мен қоғамды қайта құруға ұмтылған ерекше эксперимент ретінде тарихта қалды.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.